Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 260/2016 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

MUISTIO
21.3.2017

Ympäristöministeriö
Ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander
Hallitussihteeri Johanna Korpi

Ympäristövaliokunnalle

HOSSAN KANSALLISPUISTON PERUSTAMISEN VAIKUTUKSET METSÄSTYKSEEN, KALASTUKSEEN JA PORONHOITOON

1. METSÄSTYKSEN JA KALASTUKSEN SÄÄNTELYSTÄ KANSALLISPUISTOISSA

Kansallispuistojen rauhoitussäännöksistä säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja sallituista sekä Metsähallituksen luvalla sallituista toimista lain 14 ja 15 §:ssä.

Luonnonsuojelulain 13 §:n mukaan eläinten tappaminen ja hätyyttäminen, on kansallispuistoissa lähtökohtaisesti kielletty.

Kansallispuistoja koskevien rauhoitusmääräysten sisältö on määritelty luonnonsuojelulain muutoksessa 58/2011. Metsästyksen sallittavuutta kansallispuistoissa laajennettiin tuolloin lisäämällä luvanvaraisesti sallittaviin poikkeuksiin alueen ulkopuolelle vahingonvaaraa aiheuttavien riistaeläinten poistamismahdollisuus, vieraslajien vähentämismahdollisuus sekä hirvenajo. Aiemminkin on ollut mahdollista sallia Metsähallituksen luvalla liikaa lisääntyneen lajin yksilöiden vähentäminen.

Pohjois-Suomen kansallispuistoja perustettaessa on otettu huomioon siellä vallinnut oikeudentila, jonka mukaan paikallisilla asukkailla on vanhan 1930-luvulta peräisin olevan säännöksen nojalla oikeus metsästää valtion mailla. Tämä oikeus on pyritty säilyttämään myös luonnonsuojelualueilla, kuten nyt esitetään meneteltäväksi Hossan kansallispuistoesityksessä.

Etelä-Suomen valtion mailla ei kenelläkään ole lähtökohtaisesti ollut metsästysoikeutta. Se on maanomistajalla, eli valtiolla.

Perustuslakivaliokunta on viimeksi käsitellyt metsästyslain 8 §:n mukaista paikallisten metsästysoikeutta luonnonsuojelualueita (muita kuin kansallis- ja luonnonpuistoja) koskien luonnonsuojelulain muutoksen yhteydessä (HE 99/2009, PeVL 17/2010 vp), jolloin se on todennut seuraavaa: ”[…] Lisäksi metsästys voidaan sallia vain metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetuille kuntalaisille, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi. Sääntely täyttää tällaisessa yhteydessä sen täsmällisyydelle ja tarkkarajaisuudelle sekä asetuksenantovallan käytön rajaamiselle ja ohjaamiselle asetetut vaatimukset. Mahdollisuus asettaa kuntalaiset eri asemaan muihin verrattuna perustuu metsästyslain kyseisen säännöksen lähtökohtaan, eikä se ole perustuslain kannalta ongelmallinen.”

Suojelualueiden perustamisella pyritään turvaamaan alueen ekosysteemien koskemattomuus ja luontainen toiminta. Suurin osa Suomen luonnosta - kuten myös valtion maa- ja vesiomaisuudesta - on erilaisessa talouskäytössä. Suojelualueilla ihmisen toiminnan vaikutuksen alueen luontoon tulee siksi olla mahdollisimman vähäinen, jolloin muun muassa lajien välisiä suhteita ja eläinkantojen runsautta sääntelee luonnon oma dynamiikka. Luonnonsuojelualueilla kaikkia kansalaisia sitovat eläinten, kasvien ja maaperän vahingoittamista koskevat kiellot ovat - tiettyjä jokamiehen oikeuksia lukuun ottamatta - varsin ehdottomia, eikä laissa ole säädetty luvanvaraisia poikkeamismahdollisuuksia minkään yksittäisen harrastajaryhmän hyväksi.

Tähän nähden jonkin erityisen käyttäjäryhmän – tässä tapauksessa metsästystä ja kalastusta harrastavien - tarpeisiin säädettäviltä poikkeuksilta tulee edellyttää huomattavan tärkeitä alueen erityispiirteisiin liittyviä perusteita ollakseen oikeassa suhteessa luonnonsuojelualueiden yleisen suojelujärjestelmän ja - tavoitteiden kanssa.

Kansallispuisto poikkeaa muista luonnonsuojelualueista siinä, että lainsäädäntö edellyttää sitä esiteltävän yleisenä luonnonnähtävyytenä.

Kansallispuistoon tulee tämän vuoksi päästää yleisöä ja järjestää palveluita erilaisille käyttäjäryhmille: mm. perheille, liikuntarajoitteisille, koiravaljakoin ja maastopyörin liikkujille, virkistyskalastajille jne. Lisäksi kansallispuistoissa saa järjestää yleisötapahtumia ja jopa kilpailuja.

Hossan retkeilyalue on jo nyt vilkkaassa käytössä, mutta alueella liikkuvien määrä ja moninaisuus tulee kasvamaan entisestään kansallispuiston perustamisen myötä. Tämä asettaa metsästykselle kansallispuistossa omat erityishaasteensa ympäröiviin talousmetsiin ja muihin suojelualueisiin verrattuna.

Metsähallituksen Luontopalvelut hallinnoi kansallispuistoja ja tulee puiston perustamisen myötä olemaan vastuussa kansallispuistoissa eri syistä ja eri tavoin liikkuvien ihmisten turvallisuudesta. Tarvittaessa sen on informoitava ja perusteltava asiakkaille, miksi luonnonsuojelualueella sallitaan esimerkiksi petojen poisto ja miten siihen on varauduttava alueella liikuttaessa. Tämän vuoksi puistohallinnon osallistuminen mm. metsästyksen järjestämisen suunnitteluun on äärimmäisen tärkeätä.

Myös kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) velvoittaa Metsähallituksen Luontopalveluita alueen haltijana. Mahdollisista asiakkaisiin kohdistuvista vahingoista vastaa siten Metsähallituksen Luontopalvelut vahingonkorvauslain mukaisesti.

2. IUCN:N KANSAINVÄLINEN SUOJELUALUELUOKITUS JA METSÄSTYS

Suomen kansallispuistoverkostoa on kehitetty määrätietoisesti sitten vuoden 1976 kansallispuistokomitean työn. Suomi noudattaa muiden Euroopan maiden tapaan IUCN:n (International Union for Conservation of Nature) suojelualueluokitusta.

Suojelualueluokkia on kuusi. Kansallispuistot kuuluvat suojelutavoitteiden osalta toiseksi tiukimpaan, II luokkaan.

IUCN:n määritelmän mukaan kansallispuistot ovat *”suuria, luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia alueita, jotka on perustettu laajamittaisten ekologisten prosessien sekä alueelle tunnusomaisten lajien*

ja ekosysteemien suojelemiseksi. Ne muodostavat samalla perustan ympäristön ja perinteisen kulttuurin kannalta kestävän tutkimuksen ja opetuksen sekä henkisen hyvinvoinnin, virkistyskäytön, retkeilyn ja matkailun mahdollisuuksille."

Europark Federaatio, jonka jäseniä tällä hetkellä ovat - Suomen lisäksi - kutakuinkin kaikki Euroopan unionin maat, on useiden asiantuntijajärjestöjen (Phare, IUCN, WCPA) avustuksella laatinut suositukset IUCN:n suojelualuekategorioiden soveltamisesta eurooppalaisiin olosuhteisiin (Interpretation and Application of the Protected Area Management Categories in Europe, Europarc Federation, 2000). Federaatio toteaa suositusten antamisen olevan tarpeen, toisaalta koska eurooppalaiset olosuhteet poikkeavat paljolti muiden maanosien olosuhteista, toisaalta koska myös suojelualueiden luonne vaihtelee Euroopassa maittain. Euroopan maille on ominaista, että II kategorian alueita on kansainvälisesti ottaen vähän ja ne ovat pieniä tai että luetteloon nimetyt alueet eivät täytä kategorian vaatimuksia.

Federaation suosituksen mukaan kansallispuistoissa tulisi primääristen suojelutavoitteiden ohella luoda edellytykset joko yksinään tai yhdessä koettuihin elämyksiin "turmeltumattomassa" luonnossa.

Metsästystä ja kalastusta ei luokitella kansallispuistoon soveliaaksi virkistyskäytöksi, vaan ensisijaisten suojelutavoitteiden kannalta haitalliseksi "hyödyntämiseksi", jota ei tulisi sallia kansallispuistoissa.

Federaatio korostaa, että kunkin maan korkein mahdollinen viranomainen on vastuussa tämän kategorian suojelualueiden muodostamisesta. Mainitun viranomaisen tulee varmistaa, että aluetta hallinnoidaan kyseisen kategorian suojelu- ja hoitotavoitteiden edellyttämällä tavalla.

IUCN:n hoitoluokituksen mukaan suojelualueet luokitellaan ensisijaisten suojelu- ja hoitotavoitteiden perusteella. *Luokiteltuihin alueisiin sovelletaan niin sanottua 75 %:n periaatetta, jonka mukaisesti erityisen suuriin alueisiin voi sisältyä < 25 % osia, jotka täyttävät vain toissijaiset tavoitteet.*

Hossan kansallispuisto on kooltaan kymmeniä kertoja pienempi kuin Pohjois-Suomen tunturi- ja metsäerämaapuistot ja vain kolmannes lähimmän Syötteen kansallispuiston pinta-alasta. *Siten Hossan tapauksessa ei lähtökohtaisesti ole edellytyksiä soveltaa mainittua 75 %:n periaatetta.* Kokonsa puolesta se vastaa Pohjois-Karjalan Patvinsuota, jossa metsästys on kielletty - vain hirven ajo metsästyksen yhteydessä on sallittu.

Muistioon on liitetty taulukko metsästyksen järjestämisestä Suomen kansallispuistoissa vuodesta 1982 lähtien (liite 1). Liitteen taulukkoon on otettu mukaan vuonna 1982 ja sen jälkeen perustetut ja lailla laajennetut kansallispuistot. Sen mukaisesti Etelä-Suomen kansallispuistoissa metsästys on pääsääntöisesti kiellettyä, mutta – joissakin puistoissa – hirvenajo on kuitenkin sallittua. Pohjois-Suomen puistoissa paikallisten asukkaiden metsästysoikeus on säilytetty puistoja perustettaessa. Pohjois-Suomen suurissa kansallispuistoissa, Syötteellä sekä Selkämeren ja Saaristomeren tapauksissa on sovellettu aiemmin mainittua 75 %:n periaatetta.

3. PAIKALLISTEN METSÄSTYS- JA KALASTUSMAHDOLLISUUDET ON OTETTU PAINOKKAASTI HUOMIOON HOSSAN LAKIESITYKSESSÄ

3.1. Hallituksen esityksen mukaiset metsästysjärjestelyt Hossan kansallispuistossa

Hossan kansallispuiston kohdalla tavoitteena on ollut löytää lainsäädännön puitteissa sellainen järjestely, joka ottaa huomioon erityisesti alueella toimivien paikallisten asukkaiden metsästys- ja kalastuskäytännöt. Lakiehdotus mahdollistaa huomattavan laajat metsästysoikeudet: hallituksen esityksessä laiksi Hossan kansallispuistosta ehdotetaan kaikkiaan kahdeksan poikkeusta luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännöksistä. *Mikäli ne otetaan säädettävään lakiin, kyseessä olisi suurin määrä poikkeuksia, mitä Suomen kansallispuistolakeihin on koskaan kirjattu.* Hallituksen esitykseen sisältyvät seuraavat poikkeukset:

Metsästys

- Metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen metsästysoikeus
- Hirveä saavat metsästää jäsenet metsästysyhdistyksissä, joiden metsästysalueet rajautuvat kansallispuistoon ja jotka ovat olleet rekisteröityneinä tämän lain tullessa voimaan
- Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla oikeus metsästää hirveä kansallispuistossa Kuusamon kunnassa
- Hossa-Irnin paliskunnan osakkaalla on kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen

Kalastus

- Taimenen ja harjuksen istuttaminen Umpi-Valkeaisen ja Iso-Valkeaisen järviin ja siihen perustuva viehekalastus sekä vieheellä kalastaminen on kansallispuiston virtavesissä sallittua
- Vapaa-ajan kalastus seisovilla pyydyksillä on sallittua Iso- ja Pikkukukkurin järvissä, Iso Syrjäjärvessä ja Aittojärvessä sekä Talasjärvessä, Puukkojärvessä, Syvä Suottajärvessä, Matala Suottajärvessä ja Saari Hoiluan järvessä
- Nuotanveto Aittojärvessä on sallittua kalaston hoitamiseksi tai pyyntitavan esittelemiseksi yleisölle
- Taimenen ja harjuksen istuttaminen ja siihen perustuva kalastaminen on sallittua Ala- ja Keski-Valkeaiseen, Pitkähoilua-Kokalmukseen ja Kirkasvetiseen jatkuu 31 päivään joulukuuta 2020 asti

Hossan kansallispuistoa koskevan lakiesityksen 1 §:ssä on säädetty Hossan perustamistarkoituksesta. Siinä korostetaan ihmisen ja luonnon pitkään jatkunutta ja yhä jatkuvaa rinnakkaiseloa Hossan alueella.

Kotitarvemetsästystä ja kalastusta voidaankin niiden alueelle jättämien muinaismuistojen ja muiden fyysisten muistumien perusteella pitää alueelle tärkeänä kulttuurisena erityispiirteenä.

Tähän perustuen – voimassa olevan kansallispuistoja koskevan lainsäädännön puitteissa - on pyritty esittämään järjestely, joka ottaisi mahdollisimman pitkälle huomion paikallisten asukkaiden metsästys- ja kalastuskäytännöt. Hossan kansallispuistoa koskeva lakiesitys painottuu voimakkaasti suppean käyttäjäryhmän eli paikallisten metsästystä ja kalastusta harrastavien/harjoittavien oikeuksien ja olemassa olevien käytäntöjen turvaamiseen. Tämä takaa muihin Suomen kansallispuistoihin nähden paikallisille ja osin ulkopaikkakuntaisillekin poikkeuksellisen laajat metsästys- ja kalastusmahdollisuudet.

Hossan kansallispuistossa tulisi lakiehdotuksen mukaan sovellettavaksi metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen metsästysoikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että paikkakuntalaiset saavat metsästää koko puiston alueella kaikkia riistaeläinlajeja. Kuntalaisten lisäksi hirvenmetsästys sallittaisiin osana paikallista eräperinnettä kansallispuistoon rajattavaksi esitettyyn metsästysalueeseen nykyisin kuuluvien metsästysyhdistysten (metsästysseurojen) jäsenille. Näiden paikallisten metsästysseurojen jäseninä myös ulkopaikkakuntalaiset pääsisivät metsästämään hirveä koko kansallispuiston alueella. Samoin hirvenmetsästys olisi edelleen mahdollista kansallispuistoon kuuluvilla Kuusamon kunnan alueilla Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla, jolla on mahdollisuus järjestää metsästys haluamallaan tavalla.

Jotta kansallispuiston alueella toimivan Hossa-Irnin paliskunnalle ei aiheutuisi haittaa metsästyslain 8 §:n mukaisesta kotikuntavaatimuksesta, mahdollistettaisiin laissa se, että paliskunnan ei-kotikuntalaiselle osakkaalle lupa porovahinkoja aiheuttavien suurpetojen poistamiseen luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnettäisiin kotikunnasta riippumatta. Selvyyden vuoksi todetaan, että kotikuntalainen ei tarvitse suurpetojenkaan tappamiseen kansallispuiston alueella luonnonsuojelulain 15 §:n mukaista lupaa. Luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen poikkeusmahdollisuus kattaa kaikki vahinkoa aiheuttavat riistaeläinlajit (lainmuutoksen 78/2011 perusteluissa (HE 99/2009 vp.) todetun mukaisesti lainkohta tulisi sovellettavaksi mm. hirvieläinten liikenteelle aiheuttamien vahinkojen torjumisessa, harmaahylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisessä sekä ympäristölle vaaraa aiheuttavien karhu- ja susiyksilöiden poistamisessa). Esityksen mukainen lupamenettely on omiaan täydentämään paliskunnan osakkaiden mahdollisuutta petojen poistoon kansallispuistossa, koska se ei millään tavoin vaikuta riistakeskuksen myöntämien lupien määrään. Kansallispuiston perustamisen jälkeenkin paliskunta voi yhdellä hakemuksella hakea tarvittavia lupia Metsähallitukselta. Metsähallituksesta saatujen tietojen perusteella sillä on erittäin hyvät mahdollisuudet luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisen luvan käsittelyyn ja myöntämiseen. Esimerkiksi Syötteen kansallispuistossa, joka on kolme kertaa ehdotettua Hossan kansallispuistoa suurempi, on ollut tarvetta vain muutamalle luvalle, jotka kaikki on myönnetty.

3.2. Maa- ja metsätalousvaliokunnan esitys ulkopaikkakuntalaisten lupametsästyksen sallimisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunta on Hossan kansallispuistoesityksestä ympäristövaliokunnalle antamassaan lausunnossa (MmVL 3/2017 vp) esittänyt lakiesityksen muuttamista siten, että kansallispuiston alueella olisi myös ulkopaikkakuntalaisten metsästäjien sallittua harjoittaa nykykäytännön mukaista lupametsästystä puiston perustamistarkoitusta vaarantamatta. Valiokunta lausuu, että Hossan lupa-alue on paikallisten asukkaiden lisäksi tärkeä metsästyskohde muualta Suomesta tuleville metsästäjille, joista useat ovat jo vuosikausien ajan hyödyntäneet alueen metsästysmahdollisuuksia.

Ympäristöministeriö toteaa, että:

Käytännössä maa- ja metsätalousvaliokunnan esitys tarkoittaisi kaiken metsästyksen jatkumista Hossan kansallispuistossa nykykäytäntöjen mukaisesti. Tämä merkitsisi sitä, että luonnonsuojelulain 13 §:n 1 momentin 5 kohdan säännöstä eläinten tappamis- ja hätyyttämiskiellosta ei Hossan kansallispuistolaissa – toisin kuin Suomen muissa kansallispuistoissa

- sovellettaisi lainkaan. Mikäli näin meneteltäisiin, ei kyseessä enää olisi kansallispuiston perustaminen.

Hossan kansallispuiston lakiesityksen valmistelussa alueen metsästys- ja kalastuskäyttö on rauhoitussäännöksistä tehtyjen ja edellä kuvattujen merkittävien poikkeusten lisäksi otettu korostetusti huomioon kansallispuiston rajausesitystä suunniteltaessa. Puiston ulkopuolelle on jätetty mm. Natura 2000 -aluetta ja retkeilyaluetta, jotta puiston perustaminen vaikuttaisi mahdollisimman vähän alueen nykyiseen metsästyskäyttöön.

Kansallispuistoksi esitettävä alue käsittää vain noin 3 % Metsähallituksen lupametsästysalueista yksin Suomussalmen kunnassa.

Kansallispuiston perustamisen vaikutukset metsästykseen koko kuntaa ajatellen ovat näin ollen vähäisiä laajojen valtion metsästysalueiden jäädessä pääosin (97 %) kansallispuiston ulkopuolelle. Tarkastelun kohdentaminen vain Hossan lupametsästysalueeseen ei muuta tilannetta olennaisesti.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon mukaan metsästysturismi on kyseessä olevilla alueilla sekä lupatuloina että myös välillisesti aluetaloudessa varsin merkittävä tekijä, mikä on tärkeää syrjäisten alueiden elinkeinoelämän ja asuttuna pysymisen kannalta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa viitataan lisäksi selvitykseen, jossa on todettu, että Kalevalapuiston alueille kävijöitä vetävät ennen muuta marjastus ja metsästys. Syksyinen metsästysmatkailu on merkittävä matkailusesonki, ja näillä Kalevalapuiston alueilla käy vuosittain arviolta 6 000 henkilöä. Valiokunta katsoo, että ulkopaikkakuntalaisten metsästyksen salliminen kansallispuistossa lisäisi myös alueen majoituskapasiteetin käyttöä myöhään syksyllä.

Metsähallitukselta saatujen tietojen mukaan kyseisellä Hossan pienriistan lupa-alueella on vuonna 2013 myönnetty 779 lupaa pienriistan metsästykseen. Hossan lupa-alueen pinta-ala on 68 390 hehtaaria. Tästä Hossan kansallispuiston alue (11 094 ha) on noin 15 %. Pienriistan vuosittaisista metsästysluvista laskennallisesti noin 115 kpl on kohdistunut Hossan kansallispuiston alueelle. Lupa-alueen metsästysvuorokausista Hossan kansallispuiston osuus on noin 409 vrk. Mikäli perustaksi otetaan Metsähallituksen kanalintuluvan arvo (15 euroa/vrk, muut luvat tätä edullisempia), tarkoittaa Hossan kansallispuiston perustaminen pienriistan lupametsästyksen osalta noin 6135 euron tulonmenetystä. Vuosien 2013-2016 aikana myytyjen lupien määrät Hossan lupa-alueella ovat Metsähallitukselta saatujen tietojen perusteella tästäkin laskeneet: vuonna 2016 vastaavat luvut ovat: 105 lupaa, 307 metsästysvuorokautta, 4605 euron tulonmenetys.

Pienriistan lupametsästyksen vaikutus lupatuloihin on näin ollen erittäin pieni.

Ympäristöministeriö toteaa, että metsästysturismia voi puiston perustamisen jälkeenkin harjoittaa ja kehittää kansallispuiston ulkopuolelle jäävillä laajoilla valtion alueilla. Samaten metsästysturismia harjoittavat voivat edelleenkin hyödyntää toiminnassaan kansallispuiston majoitus- ja muita palveluita, vaikka itse metsästys tapahtuisi puiston ulkopuolisilla alueilla. Esitetty lupametsästyksen sallimisen merkittävä vaikutus metsästysturismiin ja sen välillisiin aluetaloudellisiin vaikutuksiin ei perustu tosiasioihin. Tämä käy selvästi ilmi myös Hossan retkeilyalueen kävijätutkimuksesta (2011-2012). Kävijätutkimuksen perusteella metsästyksen osuus Hossan alueella käynnin syynä on pieni: vain noin 1 prosentti kävijätutkimukseen vastanneista on esittänyt käynnin syyksi metsästyksen (LIITE 2). Vuoden 2016 Hossan retkeilyalueen kokonaiskävijämäärän (63 000 kävijää) vaikutus paikallistalouteen oli noin 2,8 miljoonaa euroa.

Kun tämä suhteutetaan alueella metsästystarkoituksessa tehtyihin käynteihin, voidaan havaita, että metsästyksen merkitys aluetalouteen Hossan kansallispuiston osalta on marginaalinen.

Hossan kävijämäärä on jo kansallispuiston valmisteluvaiheessa kasvanut yli ennakoidun ja kävijäkunta monipuolistunut sekä sesonki pidentynyt. Samalla Hossan majoituskapasiteetti on käynyt riittämättömäksi. Vähäiselle majoituskapasiteetille on syntynyt ja syntyy uudenlaista kysyntää, joten ulkokuntalaisten metsästyksen sallimisella ei – tällä hetkellä eikä varsinkaan vastaisuudessa – ole merkitystä Hossan majoituskapasiteetin käytössä. Lain säätäminen esitetyssä muodossa ei estä metsästäjiä käyttämästä kansallispuiston tai sen ulkopuolelle matkailun kehittämiseen rajatulle Seipiniemen alueelle mahdollisesti syntyviä majoituspalveluita vastaisuudessakin.

Valiokunnan lausunnossa on lisäksi viitattu Kalevalapuistoon, joka on eri asia kuin nyt perustettavaksi esitetty Hossan kansallispuisto. Kyseiseen valtioneuvoston asetuksella vuonna 2014 perustettuun Kalavalapuiston luonnonsuojelualuekokonaisuuteen sisältyy kaikkiaan 17 eri suojelualuetta, joilla niilläkin metsästys on sallittua. Metsähallituksen kävijätutkimus Itärajan retkeilyreitille, johon Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa ilmeisesti viitataan, on tehty vuonna 2005 ja tutkimukseen saatiin vain 36 vastausta. Vastaajista 7 kertoi ulkoiluharrastuksensa liittyvän metsästykseen**.** Vuonna 2016 Kalevalapuistoon tehtiin yhteensä noin 6000 käyntiä. Kalevalapuiston pinta-ala on 25 000 hehtaaria eli yli kaksinkertainen Hossaan verrattuna, mutta kävijämäärä vain kymmenesosa Hossan kävijämäärästä.

Kalevalapuiston pieni kävijämäärä ja sille kohdistuva alhainen metsästyspaine vahvistavat sitä tosiasiaa, että Hossan lähialueilla on runsaasti ulkopaikkakuntalaisille soveliasta metsästyskäyttöpotentiaalia - myös suojeluun varatuilla, erämaisilla valtion alueilla. Tilanne on täysin toinen kuin Etelä-Suomessa.

Ympäristöministeriö katsoo edellä esitetyn perusteella, että pienriistan metsästyksen rajaaminen vain paikallisille asukkaille lakiehdotuksen mukaisesti on perusteltua. Järjestelyllä myös taataan se, että erityisesti taantuneisiin riistaeläinkantoihin – ennen kaikkea metsäkanalintukanoihin - kohdistuva metsästyspaine pysyy kansallispuistossa riittävän alhaisena ja puistossa syntyneet ja varttuneet yksilöt voivat puiston ulkopuolelle siirtyessään vahvistaa siellä metsästettäviä riistakantoja. Pienpetoja voidaan – tarvittaessa - poistaa niin ikään luonnonsuojelulain perusteella annettavilla poikkeusluvilla. Metsästysjärjestely takaa myös sen, että Hossa – Suomen muiden kansallispuistojen tavoin – täyttäisi kansainvälisen suojelualueluokituksen II kategorian edellytykset.

3.3. Kalastus

Kansallispuiston ulkopuolelle on rajattu pääosa pyydyskalastuksen ja virtaavien vesien kalastuksen sekä kirjolohi-istutuksiin perustuvan istuta ja kalasta -toiminnan kannalta tärkeimmistä vesistä. Kansallispuistoon jää kuitenkin edelleen järviä ja lampia, joissa kalastaminen perustuu harjuksen ja taimenen istutuksiin. Perustettavaksi esitettävän kansallispuiston ydinalueella sijaitsevien, kalastuksellisesti tärkeiden vesien osalta taimenen ja harjuksen istutuksiin perustuvaa virkistyskalastusta voitaisiin edelleen harjoittaa Umpi-Valkeaisessa ja Iso-Valkeaisessa. Lisäksi taimenen ja harjuksen istuttaminen ja siihen perustuva kalastaminen Ala- ja Keski-Valkeaiseen, Pitkähoilua-Kokalmukseen ja Kirkasvetiseen voi jatkua 31 päivään joulukuuta 2020.

Kansallispuistoon sisältyisi myös osia virtavesistä ja perinteisistä pyydyskalastusvesistä. Virtavesipaikoissa vieheellä kalastaminen olisi mahdollista. Kotitarvekalastamisella erilaisin pyydyksin

on pitkät perinteet Hossan vesillä. Tämän perinteen säilyttämiseksi osana Hossan kansallispuiston pyyntikulttuuria sallittaisiin kalojen pyytäminen seisovilla pyydyksillä Iso- ja Pikkukukkurin järvissä, Iso Syrjäjärvessä ja Aittojärvessä sekä Talasjärvessä, Puukkojärvessä, Syvä Suottajärvessä, Matala Suottajärvessä ja Saari Hoiluan järvessä. Nuotanveto kalaston hoitamiseksi tai pyyntitavan esittelemiseksi yleisölle olisi lisäksi sallittua Aittojärvessä.

Pyydyskalastus laajennettiin lakiesityksen valmisteluvaiheessa osakaskuntien lausuntojen ja yhteydenottojen perusteella käsittämään kaikkiaan yhdeksän kansallispuiston sisään jäävää järveä. Esitys on erittäin salliva, kun otetaan huomioon, että mainittujen poikkeusten lisäksi Hossan Natura 2000 -alueeseen kuuluva, osin virtaava vesistö Hossanjärveltä, Jatkojärven, Lounajan ja Virtajärven kautta aina Lavajärvelle asti on – juuri siellä harjoitettavan pyydyskalastuksen vuoksi – rajattu puiston ulkopuolelle. Esityksen mukainen järjestely on myönteinen kompromissi, joka takaa paikallisille kohtuullisen hyvät pyydysvedet, mutta jättää myös merkittäviä, osin kansallispuiston ulkopuolisiin vesiin/vesistöihin yhteydessä olevia järviä pyydyskalastuksen ulkopuolelle. Esityksellä turvataan myös se, että riittävä määrä Hossan vesiekosysteemeistä - luonnonkalasto mukaan lukien - saa vastaisuudessa toimia kohtuullisen häiriöttömästi luonnon omilla ehdoilla. Erityisen tärkeitä tässä mielessä ovat ne vedet, joissa tavataan luontaisia taimen-, tammukka- ja harjuskantoja. Mainittujen poikkeuksien lisäksi luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan on alueen hallinasta vastaavan viranomaisen luvalla mahdollista kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

3.4. Poronhoito

Kansallispuistoksi esitettävä alue kuuluu kokonaisuudessaan Hossa-Irnin paliskunnan alueeseen. Lakiesityksen valmistelun yhteydessä ympäristöministeriö on järjestänyt poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Luonnonsuojelulain 14 §:n mukaisesti kansallispuistossa saa harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain mukaisesti. Porovahinkoja aiheuttavien suurpetojen poistaminen on kirjattu lakiesitykseen siten, kuin paliskunta ja Paliskuntain yhdistys ovat esittäneet. Edellä metsästys-osiossa asia on tarkemmin kuvattu.

4. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN KANTA

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö esittää Hossan lakiehdotuksen mukaisista metsästysjärjestelyistä seuraavan:

I
Hossan kansallispuiston valmistelussa, sen rajaamisessa ja rauhoitussäännösten laadinnassa - voimassa olevan kansallisen lainsäädännön puitteissa - on otettu poikkeuksellisen laajasti huomioon metsästyksen ja pyydyksillä kalastamisen tarpeet.

Metsästyksen laajentaminen maa- ja metsätalousvaliokunnan esityksen mukaisesti merkitsisi sitä, että voimassa olevia luonnonsuojelulain säännöksiä sovellettaisiin muista sen perusteella tähän mennessä säädetyistä puistolaeista olennaisesti poikkeavalla tavalla eikä edellytyksiä Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhalvuoden kansallispuiston perustamiselle Hossan valtion alueille siten olisi olemassa.

II

Ympäristöministeriö katsoo lisäksi, että kansallispuiston rajaaminen suppeana sekä metsästyksen ja pyydyksillä kalastamisen järjestäminen lakiesityksessä esitetyllä tavalla takaisivat vähimmillään myös sen, että valtion Hossassa omistamille maa- ja vesialueille olisi perustettavissa kansainvälisen kansallispuistoluokan II kategorian mukainen kansallispuisto Suomeen aiemmin perustettujen kansallispuistojen tavoin.

Suomen kansallispuistojärjestelmän uskottavuus on ollut keskeinen tekijä sille, että puistoista on tullut kansainvälisesti kiinnostavia ja luotettavia luontomatkailukohteita, jollaisina ne tukevat yrittäjyyttä, aluetaloutta ja työllisyyttä maa- ja metsätalousvaltaisissa kunnissa.

III

Metsästysoikeuden rajaamiselle hallituksen esityksen mukaisella tavalla ei ole perustuslaillista estettä.

Kansallispuistojen metsästyskäytäntö (vuodesta 1982) **Liite 1**

Kansallispuiston nimi ja perustamisvuosi	Säädös	Luvanvarainen	Pinta-ala
Helvetinjärvi, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen kasvi- tai eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	50 km^2
Hiidenportti, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	45 km^2
Isojärvi, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	22 km^2
Itäinen Suomenlahti, 1982	Metsästys sallittu paikallisille asukkaille.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	7 km^2
Kauhaneva-Pohjakangas, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	57 km^2
Lauhanvuori, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	53 km^2
Patvinsuo, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	105 km^2
Riisitunturi, 1982	Metsästys sallittu paikallisille asukkaille. Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	77 km^2
Salamajärvi, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	62 km^2
Seitseminen, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	46 km^2
Tiilikkajärvi, 1982	Hirven ajaminen metsästyksen yhteydessä.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi tai muutoin vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	34 km^2
Saaristomeri, 1983	Saaristomeren kansallispuiston yhteistoiminta-alueeseen kokonaan tai osittain kuuluvissa kylissä vakinaisesti asuvat saavat metsästää kansallispuistossa tai osassa sitä Metsähallituksen luvalla.	Saaristomeren kansallispuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	500 km^2
Urho Kekkonen, 1983	Paikallisille asukkaille metsästys on sallittua.	Liiallisen lisääntymisen vuoksi taikka muuten vahingollisen eläinlajin yksilöiden vähentäminen ministeriön luvalla.	2 550 km^2
Tammisaaren saaristo,	Paikalliset asukkaat saavat metsästää entisen Jussarön luonnonpuiston	Perustamistarkoituksen mukaisesti Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos	52 km^2

1989	eteläpuolisilla saarilla ja luodoilla sen mukaan kuin järjestyssäännössä tarkemmin määrätään.	laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	
Kolovesi, 1990		Sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään, Koloveden kansallispuistossa on alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla sallittu hirven metsästys tämän lain 2 §:ssä mainittujen kuntien (Enonkoski ja Heinävesi) asukkaille lain liitteenä olevaan karttaan merkityillä alueilla.	47 km^2
Torronsuo, 1990		Metsähallituksen luvalla: ajaa hirveä sitä metsästettäessä. Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	30 km^2
Koli, 1991		Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	30 km^2
Perämeri, 1991		Metsähallituksen luvalla saa Perämeren kansallispuistossa sen perustamistarkoitusta vaarantamatta: vähentää eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	157 km^2
Puurijärvi-Isosuo, 1993		Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	27 km^2
Päijänne, 1993		Virmailansaaren osassa saa Metsähallituksen luvalla ajaa hirveä sitä metsästettäessä. Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla saa vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	14 km^2
Nuuksio, 1994		Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla: vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	53 km^2
Valkmusa, 1996		Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla saa ajaa hirveä sitä metsästettäessä. Perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla saa vähentää eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi.	17 km^2
Kurjenrahka, 1998		Puistoon kuuluvalla Lammenrahkan alueella hirven ajo metsästyksen yhteydessä Metsähallituksen luvalla.	29 km^2
Syöte, 2000	Paikalliset asukkaat saavat metsästää Syötteen kansallispuiston alueella metsästyslain 8 §:n mukaisesti. Kansallispuiston alueella saavat myös muut paikallisiin metsästysseuroihin kuuluvat henkilöt metsästää hirveä. Metsästys on kansallispuistossa		299 km^2

	kuitenkin kokonaan kielletty Lomaojan eteläpuolisella Päätuoreen — Selkävaaran alueella.		
Leivonmäki, 2003		Kansallispuistossa voidaan luonnonsuojelullisten syiden niin vaatiessa Metsähallituksen luvalla sallia hirvenajo metsästyksen yhteydessä.	30 km^2
Repovesi, 2003			15 km^2
Pallas- Ylläs, 2005	Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä metsästää kotikunnassaan puiston alueella mainitun lainkohdan perusteella. Metsästys ei kuitenkaan ole sallittua tunturien paljakka-alueilla eikä puiston reittien, palvelurakenteiden eikä Ylläksen ja Pallas-tunturin matkailukeskusten läheisyydessä olevilla alueilla. Metsästykselle sallitut alueet on merkitty rasterilla tämän lain liitteenä olevassa kartassa. Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on Kittilän kunnan Raattaman ja Rauhalan kylissä vakinaisesti asuvilla henkilöillä oikeus 1 momentin mukaisesti metsästää kansallispuiston siinä osassa, joka kuntajaon muuttamisesta Kittilän ja Muonion kuntien välillä annetulla valtioneuvoston päätöksellä on siirretty Kittilän kunnasta Muonion kuntaan.		1 020 km^2
Pyhä- Luosto, 2005	Pyhä-Luoston kansallispuistossa on niillä, joilla on kotipaikka metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä metsästää kotikunnassaan puiston alueella metsästyslain mainitun lainkohdan perusteella. Metsästys ei kuitenkaan ole sallittua puiston reittien, palvelurakenteiden eikä Pyhätunturin ja Luoston matkailukeskusten läheisyydessä olevilla alueilla. Metsästykselle sallitut alueet on merkitty rasterilla tämän lain liitteenä olevassa kartassa.		142 km^2

Selkämeri, 2011	Selkämeren kansallispuistossa on luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännösten estämättä sallittu harmaahylkeen metsästys. Kansallispuistoon liitettävillä yleisillä vesialueilla harmaahylkeen metsästys on sallittu siten kuin metsästyslain 7 ja 10 §:ssä säädetään.	Vesilintujen syysmetsästys on 1 momentissa mainituin edellytyksin sallittu Metsähallituksen luvalla kansallispuistoon kuuluvien Uudenkaupungin Harmaalettojen, Rauman Bokreivien, Porin Räyhien ja Merikarvian Kasalabodanin luotojen alueella. Kansallispuistossa voidaan 1 momentissa mainituin edellytyksin ryhtyä Metsähallituksen luvalla toimiin merimetsokantojen sääntelemiseksi.	915 km^2
Sipoonkorpi, 2011			19 km^2
Etelä-Konnevesi, 2014			15 km^2
Teijo, 2015		Kansallispuiston perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla voidaan metsästää hirveä ja valkohäntäpeuraa 15.10−31.12. välisenä aikana tieliikenteeseen sekä maa- ja metsätalouteen kohdistuvien merkittävien vahinkouhkien torjumiseksi.	34 km^2

Hossan retkeilyalueen kävijätutkimus 2011–2012 **Liite 2**

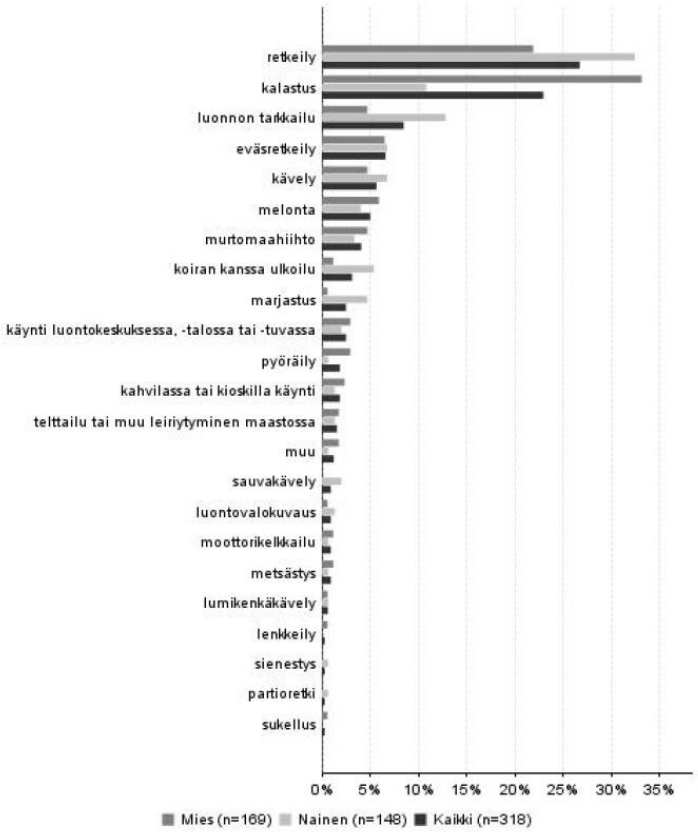

Kuva 7. Vastanneiden tärkein harrastus kyseisellä käynnillä Hossan retkeilyalueella.

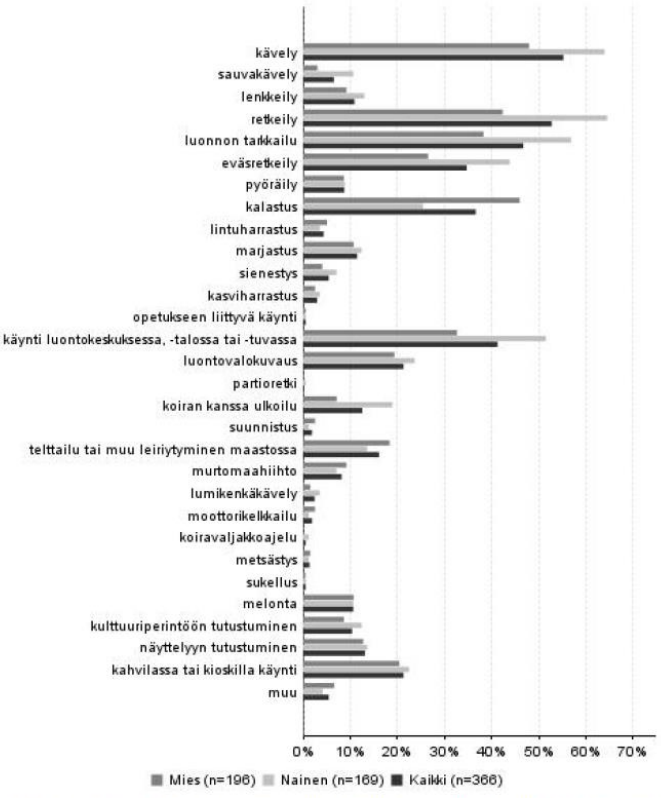

Kuva 6. Erilaisten harrastusten suosio kyseisellä käynnillä Hossan retkeilyalueella. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vaihtoehto.